

Liedje over bijen

Gepubliceerd op 18 mei 2024 door redactie www.souss.nl

Een liedje onderaan van Ahmed Amentag (Lmentagi) uit de jaren 1950 waarin dieren, planten en bijen worden beschreven. De vorm van het liedje is traditioneel gebouwd met een regelmatig terugkerend refrein Ha tizzwa, ajddig (O bloemen, daar zijn de bijen). Het refrein komt na elke vers terug om het vluchtige bezoek van de bij aan de bloem te benadrukken. Dat staat symbool voor de vluchtigheid van het bestaan.

De henna verwijst naar met zorg gecultiveerde planten in tuinen omgeven door muren. Een symbool voor gewaardeerde planten die worden gebruikt voor feesten. Daartegenover staan wilde bloemen die door wilde dieren worden vertrapt en gegeten. Ze worden nooit mooi en nuttig zoals de henna omdat ze niet worden beschermd.

Het tweede deel van het liedje gaat over een vergelijking tussen valken en bijen. De beweging van de valk hoog in de lucht is vergelijkbaar met het korte bezoek van de bij aan de bloem. De valk vliegt hoog, blijft lang in de lucht en lijkt geen pauze te nemen of doel te hebben. De bij zoemt onrustig om de bloem heen zonder te landen alsof het geen interesse heeft. Beide dieren zijn in hun element ondanks hun vluchtig gedrag. De valk kan zijn vleugels het beste in de lucht uitslaan. En de bij kan bij elke bloem komen.

Nog meer van dit soort liedjes gezongen tussen 1930 en 1970 zijn terug te lezen in *Receuil de poèmes Chleuhs* uit 1972 van taalkundige en specialist Paulette Galand-Pernet. Onderaan de oorspronkelijke tekst van het liedje met een aangepaste transcriptie. De uitspraak van sommige letters wijkt af: j = zj; c = sj; w = zoals in het Engels, x = g zoals in het Nederlands.

1. *Inna lhenna i tugwa: «mat trit aman?»
Ha tizzwa, ajddig !*
2. « *Alligh d udadn ag gim it gwmmarn !* »

- Ha tizzwa, ajddig !*
3. «Alligh d udadn ag gim it tgwmmarn ! »
Ha tizzwa, ajddig !
4. *Ihnna, iraha lbaz, illa g rraht i,*
Ha tizzwa, ajddig !
5. *Ur akkw sul iksud ma tn [ittqataln] i.*
Ha tizzwa, ajddig !
6. *Imma ha d yan uzmoz [ihrrk] tarriet i ;*
Ha tizzwa, ajddig !
7. *Walaynni ddur ad, bbin flla sn i.*
Ha tizzwa, ajddig !
8. *Ad, a wa, ur issrbh rbbi ya ur ifrhni !*
Ha tizzwa, ajddig !
9. *A ddunit d lixert ka(d) du r ittmuttuyn i,*
Ha tizzwa, addig !
10. *Imma larzaq ar yadlli ttmuttuyn.*
Ha tizzwa, ajddig !
11. *Lbaz, ignna agd rbban laryac ns i.*
Ha tizzwa, ajddig !
12. *Manigh yufa uzzal adar ns ?*
13. *Inna lhnna i tugwa: «ma trit aman?»*
Ha tizzwa, ajddig !

De bij in Tamazight is tazwit (vrouwelijk); meervoud is tizwa. In sommige gebieden worden de termen tizizwit = vrouwelijk enkelvoud; tizizwa = vrouwelijk meervoud gebruikt. Een uitdrukking uit de Atlas: tamment imi uhib ag tella. Letterlijk = er is honing in de mond (op de lippen) van mijn vriend(in). Figuurlijk = de beste vriend(in) is iemand wiens woorden troostend, genezend, helend zijn. Agelid n tizwa = bijenkoningin. Igran n tizwa = een zwerm van bijen. Aglif = bijenkorf. Bron: Dictionnaire Tamazight - Français. Miloud Taifi, 1992.

Bron afbeelding ter illustratie: iStock Photo